

Callisthenes reticulatus

Alvarlarvmördare

Skalbaggar, Jordlöpare m.fl.

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Starkt hotad (EN)
B1ab(iii)+2ab(iii)

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Coleoptera (skalbaggar), **Familj:** Carabidae (jordlöpare), **Släkte:** *Callisthenes*, **Art:** *Callisthenes reticulatus* - alvarlarvmördare (Fabricius, 1787) **Synonymer:** *Callisthenes reticulatus* (Fabricius, 1787), *Calosoma reticulatum* (Fabricius, 1787), *Carabus reticulatus* Fabricius, 1787

Kännetecken

En relativt bred och klumpig, 24–30 mm lång jordlöpare. Ovansidan är vackert metallgrön med en gyllene ton, ben och antenner svarta. Äldre, slitna individer är mattare gröna eller nästan svarta. Täckvingarnas skulptur består av grova, rynkigt sammanflytande korn.

Utbredning och status

Regelbundet påträffad endast på Ölands Stora alvar, med enstaka fynd från mellersta och norra Öland. Några äldre fynd finns från nordöstra Skåne (sent 1800-tal), och Bohuslän (1920-talet). Åtminstone på den sistnämnda lokalen tycks arten ha fortplantat sig under några år. Närmast i Danmark, på sju lokaler på södra Jylland under 1800-talet, senare ej återfunnen. Saknas i Baltikum. Världsutbredningen sträcker sig från mellersta och nordöstra Europa till västra Sibirien och Kazakstan. Den svenska förekomsten är isolerad från den mellaneuropeiska utbredningen.

Ekologi

Ett marklevande rovdjur som lever på torr, öppen mark. På Öland främst på öppna, karga grusalvar med tunt jordtäck och gles vegetation av t.ex. ölandssolvända och fårsvingel. I Mellaneuropa främst på sandiga hedar med ljung, ginst och kråkris (Gebert 2015), men också på torrängar, sandig åkermark, trädessäkrar och i gles tallskog. Lokalen i Bohuslän var en solexponerad, sandig torräng i södersluttning. Både larver och fullbildade skalbaggar lever huvudsakligen av fjärilslarver, t.ex. ljungmalmätare (*Eupithecia nanata*), ängsringspinnare (*Malacosoma castrensis*), mindre borstspinnare (*Setina roscida*) eller mindre påfågelspinnare (*Saturnia pavonia*). Flera av dessa arter har periodiska massuppträdanden, och artens individtätthet varierar med tillgången till bytesdjur. Larvutvecklingen sker under sommaren. De fullbildade skalbagarna är dagaktiva, och påträffas ofta löpande framme i solskenet, främst under fortplantningstiden i maj-juni. De kan bli flera år gamla.

Hot

Igenväxning av öppna torrmarker som en följd av jordbrukets effektivisering och ett minskande bete hotar alvarlarvmördaren och andra marklevande insekter som är knutna till solexponerad, vegetationsfattig mark.

Åtgärder

Sandiga torrängar och hedmarker med tjockare jordtäck växer igen i avsaknad av tillräcklig hävd, och har dessutom i stor utsträckning planterats igen. I dessa miljöer har arten därför minskat markant. På Ölands karga grusalvar är igenväxningen långsam även när hävden är relativt svag. I längden är dock arten beroende av att beteshävden av Ölands alvar upprätthålls med tillräcklig intensitet.

Naturvård

Åtgärdsprogram: Fastställt

Litteratur

- Gebert, J. 2015. *Calosoma reticulatum* (Coleoptera, Carabidae) in Deutschland und Europa. Ent. Berichten 59: 203-211.
- Ljungberg, H. 2002. Bete, störning och biologisk mångfald i odlingslandskapet – hotade skalbaggar i öländska torrmarker. Länsstyrelsen i Kalmar län, Miljöenheten, meddelande 2002: 20.

Författare

Håkan Ljungberg 2001. Rev. Håkan Ljungberg 2005, 2017. © ArtDatabanken, SLU 2005.